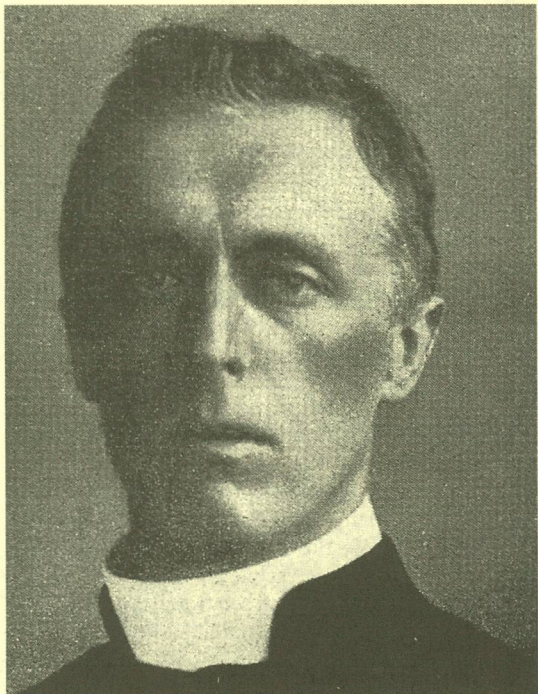

SMET, Robrecht H. de (Oostende 20 april 1875 – Meerssen 1 mei 1937).

Werd na zijn humaniorastudies in Oostende, waar hij samen met Harry Baels en Emiel Vliebergh een leerlingenbond bezielde, diverse contacten met andere West-Vlaamse colleges legde en zich nadrukkelijk op Albrecht Rodenbach beriep, in 1892 in het Klein Seminarie van Roeselare bevriend met Cyriel Verschaeve. Op het Grootseminarie te Brugge leidde De Smet van 1894 af *De Vlaamsche Vlagge*, waarbij hij stormachtig pleitte voor een romantische studentenbeweging en een strikte vernederlandsing van het middelbaar onderwijs. Hij introduceerde Verschaeve in het tijdschrift en leidde hem bij zijn eerste essays en gedichten.

In oktober 1896 werd hij als eerste West-Vlaams priester naar Leuven gestuurd om er te studeren in de pas opgerichte sectie Germaanse filologie. Hij breidde er zijn kennissen- en vriendenkring uit met Lodewijk Dosfel, August Borms, Reimond Speleers en Omer K. de Laey en anderen. Deze korte periode (tot juni 1898) versterkte bij hem het inzicht dat het onderwijs in Vlaanderen integraal vernederlandst moest worden en dat deze vernederlandsing de enige hefboom kon zijn voor een algemeen cultureel herstel in Groot-Nederlandse zin. Daarom steunde hij heftig de beweging ter verdediging van het zogenaamde wetsvoorstel-Edward Coremans, geheel in tegenspraak met de richtlijnen van het Brugse diocesane tijdschrift *Revue pratique de l'enseignement catholique*. Dit zou al snel leiden tot een open conflict met bisschop Gustave Waffelaert.

In oktober 1898 werd De Smet poësisleraar in Kort-

Priester Robrecht de Smet koos tijdens de Eerste Wereldoorlog voor het activisme en was daarna nauw betrokken bij het Verbond van Vlaamsche Nationalisten De Blauwvoet (1921), het weekblad Vlaanderen (1922) en de Jong Nederlandsche Gemeenschap (1931). (AMVC)

rijk, waar zowel Jozef Lootens als Henri Lamiroy zijn leerling was. Door zijn al te vrije omgang met collegevoorschriften en zijn uitgesproken ijver voor vernederlandsing werd hij in oktober 1900 gedegradeerd naar de vierde Latijnse in Tielt, waar hij tot september 1906 bleef en als een invloedrijke flamingantische leraar-leider werd beschouwd. Haast onmiddellijk poogde De Smet de kwijnende Davidsfondsafdeling van het stadje aan te wakkeren door de oprichting in 1901 van een leesgezelschap, bijna uitsluitend op Noord-Nederlandse literatuur en journalistiek gericht. Op de Nederlandse Taal- en Letterkundige Congressen van Nijmegen (1901), Kortrijk (1902) en Dordrecht (1904) steunde hij de actie voor de Zuid-Afrikaanse Boeren (Zuid-Afrika), de aansluiting bij Holland en de werking van het Algemeen-Nederlands Verbond. De Smet bleef enige jaren in correspondentie met voorzitter Hermanus Kiewiet de Jonge.

Toen van 1903 af zijn *Verbetering van ons taalgevoel* circuleerde, opgemaakt in samenwerking met zijn collega Achiël Dewulf, escaleerde het conflict met de Brugse curie. Als leraar voerde hij steeds meer Noord-Nederlandse schoolboeken in. Het conflict kreeg zijn beslag in 1906, toen De Smet in juni naar Brugge werd ontboden.

De Smets actie (en die van vele oud-leerlingen) voor het Algemeen Beschaafd Nederlands in de

West-Vlaamse colleges is beslissend geweest. Samen met **Thaddeus Spaeninkx** en **Jan Bernaerts** behoorde De Smet tot de pioniers van de vernederlandsing van het vrij middelbaar onderwijs. Voor de ontwikkeling van een sociaal gericht streven in het AKVS bleef hij echter gesloten.

Nog voor De Smet het college van Tielt verliet, ijverde hij samen met Verschaeve voor de oprichting te Waregem van een Congregatie voor de evangelisatie van de Zuid-Afrikaanse Boeren, een initiatief dat geheel inging tegen de inzichten van de bisschop en door een uiterst zwakke planning en afspraak met de paters oblaten niet gerealiseerd werd. Dit congregatie-initiatief steunde op een uitgesproken Heel-Nederlandse opvatting waarbij Vlaanderen, Nederland en Zuid-Afrika in één droombeeld versmolten werden.

Van januari 1907 tot oktober 1921 was De Smet kapelaan, achtereenvolgens te Knokke, Poperinge, Assebroek en Westkerke. Vooralsnog bleef hij in nauw contact met Verschaeve: hij poogde diens werk in Nederland uit te geven (1907). Tot eind 1908 kan men spreken van een duidelijke invloed van De Smet op Verschaeve. Nadien bekoelden de betrekkingen; omstreeks 1913 waren ze zogoed als uitgedoofd. Beiden gingen in geheel verschillende omstandigheden de Eerste Wereldoorlog in.

In het voorjaar van 1915 dacht De Smet in activistische richting (**activisme**). Hij verkeerde in de kring van **Emiel Dumon** en **Eugeen van Oye**. Dosfel bezocht de kapelaan in Assebroek en vond in hem een fervente verdediger van de vernederlandste Gentse universiteit. Eind 1918 werd De Smet door bisschop Waffelaert ontboden. Hij verweet hem de bezoeken van Dosfel en van de Duitse rechtsgeleerde **Konrad Beyerle**. Bij de activisten had De Smet een vertrouwensfunctie, wat in november 1918 bleek, toen zijn kapelanij in Assebroek dienstdeed als geheime ontmoetingsplaats (onder meer **Reimond Speleers**, **Carlos van Sante** en **Vital Haesaert**). Priester De Smet werd niet verontrust door het Belgisch gerecht en bleef verder ageren.

De Smet was betrokken bij de allervroegste initiatieven die tot de oprichting van **Het Vlaamsche Front** leidden. Hij was aanwezig op de eerste vergadering, kort na 11 november 1918, van de frontraad te Gent. In de top van de nieuwe partij speelden hij en de andere activisten een vooraanstaande rol. Zij radicaliseerden **Het Vlaamsche Front** en ijverden zelfs voor een revolutionaire aanpak. Niettemin ontstonden er al gauw spanningen. De opname van activisten als De Smet in de Frontpartij verliep niet rimpelloos. De voornaamste conflictstof betrof 'België' en het programma voor sociaal-economische rechtvaardigheid. Toen tussen de parlementsverkiezingen van november 1919 en november 1921 bleek dat een groot aantal leden van **Het Vlaamsche Front** opteerde voor een op traditionele werkwijze geschoeide politieke partij, ver-

hardde De Smet zijn anti-Belgisch en revolutionair standpunt. Hij zocht contact met de uitgeweken Josué de Decker in Nederland. Op 4 december 1921 ontmoetten De Smet en de activist Bob Standaert een aantal activistische ballingen (onder meer Speleers, Alfons Depla en Willem de Vreese). Op die dag werd het Verbond van Vlaamsche Nationalisten De Blauwvoet opgericht. Het was de eerste poging om Vlaams-nationalisten buiten en tegen Het Vlaamsche Front te organiseren. De Smet verleende aan dit Verbond zijn volle kracht.

Samen met De Decker was De Smet ook de man achter het weekblad *Vlaanderen* (13 mei 1922). Daartoe richtte De Smet in Gent een Vlaams-nationaal secretariaat in met Hendrik Cayman. De Smet van zijn kant spande zich geheel voor de kar van de uitgeweken activisten in Nederland. Sinds zijn overplaatsing in juni 1920 naar Westkerke werd hij meer en meer neurasthenisch. Goedbedoelde tussenkomsten bij bisschop Mgr. Camiel Callewaert en prof. Frans Daels konden niet baten. Van mei 1921 af begon De Smet een moeizame dooltocht en verbleef bij vrienden en kennissen als Dr. Rafaël Rubbrecht, Ir. Achiël Ampe, Cesar Couvreur, prof. Amaat Dumon, Jozef Simons. Zijn officiële excardinatie uit het bisdom Brugge volgde op 24 juni 1924. De Smet werd procurator van de Zweedse Missie in Nederland. Mettertijd vestigde hij zich te Meerssen, in Nederlands Limburg.

Inmiddels raakte het weekblad *Vlaanderen* in de loop van 1925 in de malaise. De Smet had hooghartig de pogingen van Dosfel afgeschreven om voor de Vlaams-nationalisten onderdak in de katholieke partij te behouden, en eveneens de heftigste kritiek geuit op de Frontpartij, die hij van verraad beschuldigde. De Decker haakte gedeeltelijk af en De Smet droeg herhaaldelijk de last van de redactie alleen. Daarom zocht hij Wies Moens aan te trekken, maar ook dat werd een ontgoocheling. Van toen af hoopte hij alleen nog op steun en medewerking van de jonge, geradicaliseerde Vlaamse studenten, die gehoor gaven aan zijn Groot-Nederlandse boodschap.

Aangetrokken door het Duitse voorbeeld van Arthur Mahraum, de zogenaamde Jungdeutsche Orden, vatte Robrecht de Smet de idee op van een Jong Vlaamsche Gemeenschap. De Decker was weinig opgetogen over deze Duitse contacten, maar De Smet zette door en ontmoette in 1926 te Rotterdam een delegatie van deze Orden. In Maurits Geerardyn vond hij een gewaardeerde medestander. Samen vertaalden zij de basisteksten van deze Duitse beweging en maakten ze vanaf 1928 publiek. Hun beider initiatief werd niet gesmaakt. Noch Joris van Severen, noch Jeroom Leuridan vond de Jong Vlaamse Gemeenschap een gelukkig iets.

Bovendien wilde De Smet de eng-Vlaamse organisatie in Groot-Nederlandse zin omvormen: het

werd de Jong Nederlandsche Gemeenschap in 1931, waarbij de Nederlander Willem Goedhuys zich voor de wagen spande. Op dat ogenblik echter had De Smet, die zich afzette tegen Van Severens beweging, alle invloed op de studentenbeweging in Vlaanderen verloren. De agitatie van een Reimond Tollenaere kon daar niets meer aan verhelpen. Het voorstel van Tollenaere om de Jong Nederlandsche Gemeenschap te laten functioneren als harde kern-groep van het Vlaamsch Nationaal Verbond van Staf de Clercq werd door De Smet eigenlijk niet meer opgenomen. Het einde van het weekblad *Vlaanderen*, de fusie met het verzwakte *Jong Dietschland* (1927-1933) hadden De Smet genoopt dan maar een eigen blad, *Volksorde*, uit te geven. Het leidde een efemeer bestaan. De Jong Nederlandsche Gemeenschap werd weggedrukt door het *Verdinaso* van Van Severen.

Na de Oranje-hulde te Delft op 17 april 1933 was de publieke rol van De Smet feitelijk uitgespeeld. Totaal vereenzaamd, ook door zijn moeilijk karakter, stierf hij te Meerssen in 1937. Zijn laatste groots bedoelde opzet, de Jong Nederlandsche Gemeenschap, officieel te Mechelen ontbonden op 14 juli 1935, was een logisch uitvloeisel geweest van het radicaal anti-Belgische en autoritaire gedachtegoed dat sinds 1922 in het weekblad *Vlaanderen* verspreid werd.

LITERATUUR: D. Vansina, *Verschaeve getuigt*, 1955; – L. Comeyne, *Robrecht de Smet. Een godvruchtig en geleerd Nederlands-Vlaams priester*, KUL, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 1955; – C. Verschaeve, *Verzameld Werk*, VII, 1959; – O. van Rie, 'Robrecht de Smet, een geleerd en godvruchtig priester', in *Halletorentje*, jg. 12, nr. 2 (1965), p. 58-70; – L. Simons, 'Eer Vlaanderen vergaat', in *WT*, jg. 25, nr. 3 (1966), p. 214-246; – R. Vanlandschoot, 'Robrecht de Smet en de studentenbonden in West-Vlaanderen', in *Halletorentje*, jg. 13, nrs. 3-4 (1966), p. 108-115 en p. 153-160 en jg. 14, nrs. 2-3-4 (1967), p. 96-100, p. 144-151 en p. 161-172; – L. Saerens, 'Nog na dertig jaar. Robrecht de Smet', in *Dietsland Europa*, jg. 12 (1967), p. 15-22; – R. Vanlandschoot, 'Historische kanttekeningen bij de doorbraak van het Algemeen Nederlands in de Westvlaamse colleges', in *Studiën en Berichten* (1967), p. 66-87; – *Huldeboek Robrecht de Smet*, 1968; – R. Vanlandschoot, 'Bisschop Waffelaert in 1906', in *Halletorentje*, jg. 16, nr. 3 (1968), p. 137-144; – id., 'Robrecht de Smet', in *NBW*, IV, 1970; – id., 'Het drama van Cyriel Verschaeve en Robrecht de Smet', in *Verschaeviana*, jg. 1, nr. 1 (1970), p. 50-99 en nr. 2 (1972), p. 162-234; – L. Buning, 'De eerste jaren van het weekblad *Vlaanderen*', in *Het Pennoen* (januari 1972); – id., 'De Moniteur der Vlaamse Jacobijnen. De latere jaren van het weekblad *Vlaanderen*', in *Het Pennoen* (maart 1972); – L. Vos, 'Ideologie en idealisme. De Vlaamse studentenbeweging te Leuven in de periode tussen de twee wereldoorlogen', in *BTNG*, jg. 6, nr. 3-4 (1975), p. 263-318; – L. en L. Vos-Gevers, *Dat volk moet herleven. Het studententijdschrift De Vlaamsche Vlagge 1875-1933*, 1976; – L. Vandeweyer, *Van activisme naar kollaboratie. Het weekblad Vlaanderen in de Vlaams-nationale politiek tussen de twee wereldoorlogen*, KUL, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 1980; – R. Vanlandschoot, 'De aanloop tot Verschaeves Rodenbachopstel van 1909', in *Verschaeviana* (1981), p. 89-189; – R. Boudens, 'De mislukte poging van Cyriel Verschaeve en Robrecht de Smet tot oprichting van een Congregatie voor de evangelisatie van de Zuidafrikaanse Boeren', in *Verschaeviana* (1982), p. 7-36; –

L. Vos, *Bloei en ondergang van het AKVS*, 2 dln., 1982; – L. Vandeweyer, 'Robrecht de Smet en het Vlaamse Front 1918-1920', in WT, jg. 43, nr. 3 (1984), p. 173-185; – A. de Bruyne en T. van Moerbeke, 'Vierenveertig brieven van Robrecht de Smet aan Jules Charpentier', in *Verschaeviana* (1984), p. 9-120; – L. Vandeweyer, 'De eerste barsten in het Vlaamse Front', in WT, jg. 44, nr. 2 (1985), p. 78-94; – id., 'Machtsstrijd in het Vlaamse Front. Het afsterven van "Ons Vaderland", de geboorte van "Vlaanderen"', in WT, jg. 44, nr. 4 (1985), p. 206-224; – id., 'Redaktiegeschiedenis van het weekblad "Vlaanderen" 1924-1934', in WT, jg. 55, nr. 2 (1986), p. 65-83; – R. Vanlandschoot, 'Hoogtij van de 19de eeuw, 1848-1914', in *300 jaar college van Tielt*, 1986, p. 73-137; – D. Merlevede, 'Robrecht de Smet', in *AKVS-Schriften*, nr. 15 (1987), p. 21-32; nrs. 16-17 (1988), p. 5-15 en p. 31-41; – W. Dolderer, 'De nieuwe Duits-Vlaamse toenadering na de Eerste Wereldoorlog', in WT, jg. 46, nr. 4 (1987), p. 211-223 en jg. 47, nrs. 2-3 (1988), p. 109-128 en p. 129-139; – L. Vandeweyer, 'De Jong Nederlandse Gemeenschap. R. de Smets voorafspiegeling van de Dietse samenleving', in WT, jg. 48, nr. 1 (1989), p. 49-57; – K. Ravits, 'Robrecht de Smet. De tragische levensloop van een kompromisloos Heel-nederlander', in *TEKOS*, jg. 15, nr. 77 (1995), p. 60-71; – P.J. Verstraete, *Reimond Tollenaere*, 1996.

ILLUSTRATIE(S), zie: West-Vlaanderen.

ROMAIN VANLANDSCHOOT*